

Poštovani studenti III i IV godine Učiteljskog fakulteta,

Vi koji slušate Metodiku I i Metodiku II, obaveštavam vas da ćemo zbog novonastale situacije u zemlji i regionu nastavu obavljati elektronskim putem, kao što vam je poznato. Nastavu ćemo održavati interaktivno. Ja ću vam, shodno pravilima i nastavnim planovima, slati nastavne jedinice za Metodiku likovnog vaspitanja I i Metodiku likovnog vaspitanja II, a vi ćete biti u mogućnosti da vaša zapažanja i konsultacije šaljete na mail ecatovic@np.ac.rs. Nastava će se održavati po ustaljenom rasporedu koji je ustanovljen od strane rukovodstva fakulteta.

Želim uspešnu saradnju, stojim vam na usluzi. Želim vam puno zdravlja i uspeha.

Ervin Ćatović, red. profesor

ПРВИ ДЕО

МЕТОДИКА ЛИКОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА – ТЕОРИЈА И ПРАКСА

МЕТОДИКА ЛИКОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА КАО НАУЧНА ДИСЦИПЛИНА

Методика ликовног васпитања и образовања је интердисциплинарна научна област која се ослања на теорије ликовног васпитања и образовања (којима се бави ликовна педагогија), на теорију ликовне уметности и ликовно-уметничку праксу.

Ликовна педагогија, која је уско повезана са методиком ликовног васпитања и образовања, ослања се на теоретска сазнања и практична искуства различитих друштвених наука, па се самим тим може дефинисати као посебна научна дисциплина која заједно са методиком ликовног васпитања и образовања проучава феномен дејег ликовног стваралаштва и бави се прикупљањем, описивањем, критичким преиспитивањем и систематизацијом чињеница о појавама у области ликовног васпитања и образовања, као и фактора који посредно или непосредно утичу на ликовни развој деце и младих.

Када се говори о теоријском аспект, основна функција ликовне педагогије и методике ликовног васпитања и образовања јесте да утврди правилности у поменутим појавама, да их тумачи, открива објективне законитости, као и узрочно-последичне односе који њима владају. Такође њена функција јесте да откривене законитости уопштава у ставове и класификује у систем који омогућава да се даље не бави њима појединачно, него њиховим општим категоријама. Ликовна педагогија тежи утврђивању веза и односа међу чињеницама и сагледавању процеса који се одвијају захваљујући васпитном деловању, као и развојних процеса који из њега следе, како би се постигло њихово разумевање и одговарајући утицај на њих.

Ликовна педагогија се, заједно са методиком ликовног васпитања и образовања убраја се у развојно-нормативне научне дисциплине, будући да се баве ликовним васпитањем и образовањем као намерном и сврсисходном

Metodika likovnog vaspitanja i obrazovanja Sanja Filipovic 2011 (Protected View) - Microsoft Word

формама у складу са којима се утиче на развој деце тако и развој у домену ликовног стваралаштва и комуникације). За разлику од низа природних наука, које само описују постојеће феномене и егзактно утврђују узрочно-последичне везе међу појавама ради њиховог тумачења, науке које се баве човеком су специфичне јер на развој деце и младих и њихово понашање утичу њихови мотиви, које треба разумети и објашњавати. Због тога се ликовна педагогија и методика ликовног васпитања и образовања не заустављају само на дескрипцији, већ узимају у обзир и тежње, смисао и сврху појава које се проучавају, као и начине на које се може на њих

утицати. То подразумева плански и систематски утицај на процесе стицања ликовне културе и естетског васпитања, узимајући у обзир чињенице које су утврдиле све науке и научне дисциплине које се баве човеком и могућностима утицаја на његов развој.

Као научна дисциплина ликовна педагогија заједно са методиком ликовног васпитања и образовања се стара и о преношењу научних и уметничких сазнања и достигнућа у актуелну праксу, пратећи резултате који се у њој постижу, што јој обезбеђује повратну информацију за уношење корекција и даље унапређивање теорије и праксе ликовног васпитања и образовања.

МЕТОДИКА ЛИКОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА КАО НАСТАВНА ДИСЦИПЛИНА

Методика ликовног васпитања и образовања представља кључну наставу за припрему будућих ликовних педагога (наставници предметне наставе ликовне културе у основним и средњим школама и стручни сарадници за ликовно васпитање предшколске деце), учитеља (наставници разредне наставе ликовне културе у нижим разредима основне школе) и васпитача у предшколским установама. Због тога, методика ликовног васпитања и образовања која се ослања на систем научно стечених и проверених теоретских сазнања о дејем ликовном стваралаштву (којима се бави ликовна педагогија), као и на факторе који посредно или непосредно утичу на ликовни развој деце и младих, треба да буде полазна основа будућим стручњацима за промишљање и разумевање посла којим се баве, као и за његово успешно обављање.

Научним заснивањем ликовне педагогије, заједно са методиком ликовног васпитања и образовања, треба да се превазиђе имитативни приступ у припремању ликовних педагога за будућу професију (којим се, у најбољем случају, понављају добра решења уочена у пракси) и да се они оспособе за стваралачко промишљање свога рада, примену општијих ставова и начела, као и за изграђивање сопственог стила професионалног деловања.

Основне теоретске поставке ликовне педагогије као научне дисциплине и практичних сазнања и искуства методике ликовног васпитања и образовања имплементирани су у садржаје стручног наставног предмета Методика ликовног васпитања и образовања, који се одвија према одговарајућим наставним плановима и програмима уметничких факултета и високих струковних школа.

ОСНОВНИ ПОЈМОВИ МЕТОДИКЕ ЛИКОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Ликовно васпитање је појам који се може најуже повезати са појмом ликовна педагогија, узимајући у обзир чињеницу да је педагогија наука о васпитању. Ликовно васпитање је систем формативних поступака којим се буде и активирају сви психофизички потенцијали васпитаника у домену ликовног изражавања и стваралаштва. Такође, ликовно васпитање подстиче и усмерава позитивне тенденције васпитаника испољене у општем развоју (посебно – у стицању ликовне културе), омогућава задовољавање његових естетских и других потреба као извор развојних могућности у овом домену. Ликовно васпитање ствара услове за: постизање што виших нивоа у способностима ликовног изражавања и стварања, проширивање и усавршавање искустава у домену ликовне уметности, изграђивање естетских и етичких особина и ставова, оплемењивање емоција и мењање ставова и понашања у складу са циљевима ликовног васпитања и образовања на одређеном нивоу образовног система.

Ликовно образовање је сегмент васпитног процеса којим се подстичу и усмеравају све врсте сазнајних активности које су у функцији стицања, усавршавања, уобличавања и проширивања искуства онога ко се образује у области ликовне културе. Циљ ликовног образовања јесте да пренеси одабрана сазнања из области ликовне уметности, која је човечанство прикупило у току свога развоја и уобличио као врсту уметности и визуелни медиј. Ликовним образовањем се задовољава основна потреба за стваралачком интеракцијом и комуникацијом ради укључивања у културни контекст своје средине и окружења и развоја сопственог ликовног сензибилитета, што је условљено изграђивањем, увежбавањем и унапређивањем одговарајућих вештина и сазнајних, физичких, афективних и креативних квалитета. Везу између процеса ликовног васпитања и ликовног образовања чини формативни (пored информативног) аспект образовања. Наиме, ликовно образовање има смисла ако информишући васпитаника у области ликовне уметности делујемо и на развој његове способности за комуникацију и стваралаштво, што је у домену васпитања. Најопштији циљеви ликовног васпитања и образовања су: увођење деце и младих у сложени свет визуелне и ликовне културе, васпитање путем ликовне уметности (развој свих позитивних особина личности, посебно креативности и способности за комуникацију ликовним медијима) и оспособљавање за коришћење ликовних техника и материјала у свакодневном животу и раду у складу са естетским начелима.

Ликовна култура представља квалитет личности који се гради и развија ликовним васпитањем и образовањем у најширем смислу речи, путем васпитно-образовног рада у предшколској установи, наставе у основној и средњој школи, ваннаставних активности и личног ангажовања сваког појединца. Ликовна култура подразумева: развијен укус и способност комуницирања ликовним и визуелним медијима, одређено познавање битних чињеница о ликовној уметности и

теорији уметности, спремност да се доприноси естетском и културном начину живљења у својој средини, раду и међуљудским односима, оплемењене емоције и квалитете личности који изазивају одговарајући начин реаговања на естетске и неестетске појаве у својој околини, познавање ликовних техника и материјала на нивоу који омогућава сразмерно самостално изражавање и стварање.

Овако одређење ликовну уметност посматра као *садржај* васпитно-образовног рада/наставе, ликовно васпитање и образовање деце и младих као *процес* његовог усвајања, а ликовну културу као *циљ* овог процеса.

Будући да је ликовна култура исход, који се остварује ликовним васпитањем и образовањем, наставни предмет у основној и средњој школи се такође назива ликовна култура, док је на предшколском нивоу задржан назив ликовно васпитање.

Настава је најорганизованији плански облик институционалног образовања и васпитања, које се обавља према прописаном наставном плану и програму за одређену врсту школе, разреда и узраста ученика. Педагошка научна дисциплина, која се бави образовањем и наставом је дидактика. Она се бави проблематиком циљева, задатака и исхода наставе, анализом процеса учења и наставног процеса уопште, принципима наставе, садржајем образовања и наставе, облицима и методама рада, организацијом наставе, наставним средствима и помагалима, као и односима у троуглу: ученик – наставно градиво – наставник.

Настава ликовне културе се одвија у основној и средњој школи, а њеним дидактичким аспектима се бави методика наставе ликовне културе. За разлику од школе, у предшколској установи се не одвија настава него васпитно-образовни рад. Функцију дидактике има општа методика васпитно-образовног рада, у чијем систему се налази и методика ликовног васпитања предшколске деце, па се у области ликовног стваралаштва са децом организују *ликовне активности*. У неким средњим стручним уметничким школама (нпр: Школа за дизајн¹ у Београду) врши се професионална припрема за обављање послова који захтевају примењивање знања и способности из области ликовних и примењених уметности у одређеној струци.

За разлику од оваквих школа, у којима су садржаји наставе ликовне културе организовани кроз систем *стваралачких наставних јединица*, у основној школи, гимназији или некој другој средњој стручној школи настава ликовне културе представља *ошћенообразовни јединица*, где се ученик не сматра будућим уметником, нити се тежи да се од њега створи уметник. Циљ наставе ликовне културе као општеобразовног предмета јесте да ученици стекну општу ликовну културу и оспособе се за комуникацију ликовним медијима. Поред наставе у школама, ликовна култура се стиче и у ваннаставним активностима, које се организују у њима, али и ван њих у различитим врстама организованог

¹ www.dizajnerska.edu.rs

деловања као што је музејска дидактика, дејчи ликовни центри, ликовне колоније за децу и младе и сл. У факторе који утичу на стицање ликовне културе свакако је потребно убројати и личне склоности, обдареност и напоре појединца чија иницијатива понекад даје изванредне резултате, за шта постоје бројни примери (нпр. сликари „наивци“ су самоуки сликари који у ликовној уметности постижу запажене резултате...).

Ликовна култура се стиче и развија путем два процеса. Први протиче захваљујући *практичном ликовном раду* (цртање, сликање, графика, вајање, примењена уметност и дизајн, архитектура и визуелне комуникације...), а други се одвија захваљујући *теоријским сазнањима* (из области теорије уметности, историје уметности и естетике у домену ликовног стваралаштва). Пропорција између практичног ликовног рада и теорије је променљива – код млађе деце преовлађује практични рад, а са њиховим одрастањем повећава се и обим теоријског рада.

ПРЕДМЕТ, ЦИЉ И ЗАДАЦИ МЕТОДИКЕ ЛИКОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Методика ликовног васпитања и образовања се бави законитостима васпитања (у предшколским установама) и дидактичким аспектима наставе (у школи) у процесу стицања ликовне културе, а као научна дисциплина припада систему педагошких наука и има свој предмет, циљ, задатке и научно-истраживачке методе. Крајем 20. века код нас су обављена бројна научна истраживања, која су пружила драгоцене резултате и научну грађу као извор за систематизацију и извођење одређених законитости методике ликовног васпитања и образовања, за шта је посебно заслужан академик Богомил Карлаварис, као један од наших најистакнутијих ликовних педагога и истраживача у овој области. Он сматра да законитости дидактике нису довољне да би се методика ликовног васпитања и образовања конституисала као наука, и указује на то да је она интердисциплинарна због својих специфичности које се односе на теорију уметности, процесе ликовног стваралаштва и теорије обликовања, феномен рецепције и аперцепције ликовног дела итд. „Методика ликовног васпитања и образовања је научна дисциплина која проучава законитости и правила васпитања на садржајима ликовне уметности“ (Б. Карлаварис, 1991, 11). Из овакве поставке се може закључити да се методика ликовног васпитања и образовања не бави само методама, већ широко захвата све проблеме који се односе на васпитно-образовни процес у области ликовне уметности. Б. Карлаварис такође упућује на научни карактер методике ликовног васпитања и образовања која, као и остале науке, има свој предмет, циљ, задатке, као и научно-истраживачке методе.

Предмет методике ликовног васпитања и образовања се односи на процес стицања ликовне културе на свим нивоима васпитно-образовног рада,

па се може рећи да је предмет изучавања методике ликовне културе процес ликовног васпитања и образовања, при чему се полази од искуства теорије ликовне педагогије и досадашње праксе васпитно-образовног рада у овој области. Циљ методике ликовног васпитања и образовања се односи на систематизацију сазнања из теорије различитих наука, уметности и ликовно-уметничке праксе и оспособљавање студената за самосталан рад као будућих ликовних педагога у актуелној васпитно-образовној пракси.

Основни *задашак* методике ликовног васпитања и образовања је да обезбеди потребан фонд теоретских знања и практичних вежби из области ликовног стваралаштва деце предшколског узраста, као и ученика основне и средње школе. Специфични *задачи* би били следећи:

- увођење студената у савремена теоријска сазнања и практична искуства из области ликовног васпитања и образовања, као и упознавање са поступцима којима се остварују циљеви, задаци и програмски садржаји ликовног васпитања и образовања и њихова примена у конкретној васпитној пракси;
- упознавање студената са теоријским (естетским, педагошким, психолошким и социолошким) гледиштима и основним научним сазнањима потребним за разумевање процеса од којих се састоји ликовно васпитање и образовање деце и младих;
- упознавање студената са основним елементима процеса ликовног васпитања и образовања, планирањем, организацијом, реализацијом и евалуацијом ликовних активности у предшколским, основношколским и средњешколским установама, а са циљем оспособљавања за самосталан рад у актуелној васпитно-образовној пракси;
- оспособљавање студената да самостално оцењују вредност идеја о ликовном васпитању и образовању, као и програма, метода, садржаја и средстава уз помоћ којих се они остварују;
- оспособљавање студената за самосталну теоријску анализу и критичку оцену значаја и улоге ликовних уметности у васпитно-образовном процесу, развијање курикулума, осмишљавање иновативних методичких поступака у области ликовне културе у раду са ученицима основне и средње школе;
- оспособљавање студената за праћење и евалуацију нових тенденција у области ликовних уметности у контексту дидактичко-методичког обликовања васпитно-образовног рада са предшколском децом и децом школског узраста;
- оспособљавање студената да своја знања операционализују, уносе их у своју васпитно-образовну праксу и организују је у складу са њима, као и да у појединачним практичним примерима сагледавају њихово општије теоријско значење;
- оспособљавање студената да самостално прате стручну литературу и континуирано се стручно усавршавају у овој области.

Методика ликовног васпитања и образовања може да се односи на различите области, подручја уметности и нивоа образовног система, у

зависности од узраста деце и врсте школе, тако да је могуће разликовати следеће методике:

- *Методика ликовног васпитања деце предшколској узраста* која се односи на рад са децом у јаслицама (до 3. године) и децим вртићима (од 3. до 7. године).
- *Методика наставе ликовне културе за основну школу* која се бави наставом ликовне културе у основној школи у нижим разредима (од 1. до 4. разреда) и вишим разредима (од 5. до 8. разреда).
- *Методика наставе ликовне културе за средњу школу* која се бави наставом ликовне културе као општеобразовним предметом у средњој школи (гимназије и стручне школе).
- *Посебне методике* које се баве наставом у средњим стручним уметничким школама, високим струковним школама и уметничким факултетима за области ликовних и примењених уметности (сликарство, вајарство, графика, дизајн текстила, графички дизајн, индустријски дизајн, фотографија, сценографија) и теорије уметности (теорија форме, историја уметности, ликовне поетике...). Б. Карлаварис упућује на проблем занемарености и неразрађености посебних методика, недостатак истраживања и стручне литературе, што се рефлектује и на саму наставу у овим областима.

ОДНОС МЕТОДИКЕ ЛИКОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА И ДРУГИХ НАУКА

У прошлом веку је феномен децеј ликовног стваралаштва истраживан из врло различитих аспеката и прикупљене су многе чињенице значајне за ову област. Међутим, оне саме за себе нису довољне за конституисање методике ликовног васпитања и образовања као научне дисциплине, нити се она може једноставно дедуковати из наука које су дошле до ових чињеница, као што се не може у потпуности разграничити од њих. Наиме, чак и када се односе на ликовно васпитање деце и младих, друге науке се њиме баве из свог угла, третирају га као дати фактор децеј развоја, најчешће не разматрајући могућности за његово унапређивање и мењање. У сваком случају, за потребе методике ликовног васпитања и образовања поменуте чињенице треба систематизовати и уобличи тако да могу да послуже за боље разумевање и деловање на процес усмерен да изазива одређене развојне промене какво је ликовно васпитање и образовање.

Постоји више наука које се баве развојним феноменима као што су педагогија, психологија, социологија и др. „Методика ликовног васпитања и образовања је интердисциплинарна наука која полази од резултата многих наука и научних дисциплина (филозофије, естетике, семиологије, социологије, антропологије, психологије, а нарочито педагогије и науке о ликовној уметности) да би затим и сама истраживала своје специфичне појаве и дошла до сопствених научних резултата и законитости“ (Б. Карлаварис, 1991, 20). Међутим, и када се

баве истим појавама, везаним за развој ликовног изражавања и стваралаштва деце и младих, приступ им је другачији јер их занима њихов опис и тумачење, односно појаве по себи, док методика ликовног васпитања и образовања прилази појавама из аспекта ликовног васпитања и образовања, имајући у виду његове циљеве и потребу деловања на процес стицања ликовне културе, односно развој ликовног изражавања и стваралаштва. Поменуте науке има смисла третирати као фундаменталне или помоћне науке методике ликовног васпитања и образовања само ако представљају извор сазнања који се може прерадити са педагошког становишта и тако уградити у њу. На пример, *социологија културе* је прикупила мноштво чињеница о односу према уметности појединих социјалних слојева, али никада није решавала питање неговања правих вредности у овом погледу, односно начина да се спречи ширење кича и неукуса, које их угрожава. То питање је у домену методике ликовног васпитања и образовања, односно свих педагошких дисциплина које се баве феноменом естетског васпитања.

Веома је важно истаћи везу *психологије* и методике ликовног васпитања и образовања, која је из ње изведена као научно-наставна дисциплина у оквиру система педагошких дисциплина, представљајући теоријску основу и систем научних чињеница о васпитању и образовању деце и младих, од које се полази приликом конституисања методике ликовног васпитања и образовања. Методика ликовног васпитања и образовања пре свега представља тумачење педагошких импликација за непосредну праксу свих оних који стручно остварују циљеве ликовног васпитања и образовања и стицања ликовне културе у предшколској установи и школи. Методика ликовног васпитања и образовања се у великој мери ослања на опште поставке педагогије из које је изведен и разрађен систем општијих препорука, захтева, упутстава, описа поступака и других ослонаца и оријентира за добро програмирање, планирање, обављање, праћење и вредновање ликовног васпитања и образовања. Истовремено се, успостављањем функционалног односа између педагогије (теоријска и научна основа) и методике ликовног васпитања и образовања (примена теоријске, уметничке и научне основе у пракси) успоставља систем, захваљујући којем теоријске поставке и научна и уметничка сазнања налазе своју примену (а тако и проверу) у актуелној пракси. У том случају пракса представља критеријум за вредновање теорије и њено стално усавршавање.

Дидактика својим законитостима, везаним за садржаје наставног процеса пружа методици ликовног васпитања и образовања темељну основу за елементе наставног процеса „анализа ситуације, постављање проблема, пријем порука, интерпретација, продукција, реализација, комуникација, деловање, верификација“ (Б. Карлаварис, 1991, 19). Оваква повезаност је логична, пошто методика ликовног васпитања и образовања као и методике појединих наставних предмета произилазе из дидактике као опште науке о настави.

Изучавањем методике ликовног васпитања и образовања обезбеђују се поступци, који се препоручују у процесу ликовног васпитања и образовања,

на научно заснованим аргументима, и повезивање педагошких, уметничких и методичких сазнања у кохерентан систем. Самим тим ликовни педагози се оспособљавају да сазнања о могућностима и начинима утицаја на развој ликовног стваралаштва и комуникације превode у сопствену педагошку праксу. Коначна сврха овог оспособљавања је да се код ликовних педагога изгради целовит стручни приступ ликовном васпитању и образовању деце и младих, уз развијање способности за критичко сагледавање и вредновање сопственог рада, односно истраживање и усавршавање васпитне праксе.

Између методике ликовног васпитања и образовања и других наука је, по правилу, током њиховог развоја успостављен однос који је, са једне стране значио диференцирање, а са друге повезивање на једном вишем нивоу. Овс се нарочито запажа код односа са *психологијом*, у сфери предмета и метода обеју наука. Психологија је наука о појавама у психичком животу, чијим се истраживањима утврђује природа ових појава, њихове карактеристике и трансформације. Захваљујућу њеним резултатима могуће је испитивати стратегије успостављања тих промена, што је задатак педагогије, односно – методике ликовног васпитања и образовања у сфери развоја ликовног изражавања и стваралаштва. Од нарочитог интереса за методiku ликовног васпитања и образовања била би следећа психолошка питања:

- разрада садржаја ликовне културе и њихова расподела по узрастима;
- разјашњавање психолошких законитости и механизма процеса настанка и развоја ликовног изражавања и стварања код деце и младих;
- анализа покретачких сила ликовног развоја у контексту законитости општег развоја и учења на предшколском, основношколском и средњешколском узрасту;
- поступци којима се проучавају индивидуалне специфичности деце ликовног израза и испољене квалитативне промене до којих се долази у процесима ликовног изражавања и комуникације ликовним медијумима.

На поменути и друга питања од интереса за наставу ликовне културе могуће је потражити одговоре у *развијој* и *педагошкој психологији*, *психологији ојажњања*, *психологији уметности* и др. Подаци, до којих се дошло психолошким проучавањима значајни су за теорију и праксу ликовног васпитања и образовања јер показују специфичности које у том погледу постоје на појединим узрастима, као и која се врста понашања може очекивати на сваком нивоу. Ово је важно, како за одређивање циљева ликовног васпитања и образовања на свакој развијој етапи, тако и за одређивање начина њиховог постизања.

Социологија, као наука која тежи да утврди законитости у друштвеним системима и организацији, затим законитостима у вези са положајем човека у друштву, групној динамици, друштвеним улогама и статусима и друго, значајна је за методiku ликовног васпитања и образовања нарочито због тога што феномен ликовног васпитања, образовања и естетског развоја не може да ликовног васпитања, образовања и естетског развоја не може се изучавати изван друштва

и успостављених друштвених односа. Као што ће показати историјат ликовног васпитања и образовања, фактори који су утицали на његове циљеве, карактер, методе и друго, били су увек друштвено условљени. На пример, положај уметника у једном друштву, схватање даровитости за ликовно изражавање, начини на које се деца и млади оспособљавају за коришћење ликовних техника и друго, нису само педагошке и методичке, него и социолошке теме, што све има и дубљи филозофски смисао. Унутар *педагошке социологије* и *социологије културе* проучава се утицај друштвених феномена на схватање ликовног васпитања и образовања, од кога опет зависи и начин на који се оно остварује.

Семиологија као наука која се бави проучавањем знакова и значења комуникације симболичким начином изражавања, има веома значајну улогу и повезаност са методиком ликовног васпитања и образовања у контексту проучавања феномена визуелних комуникација као наставних садржаја, као и приликом анализирања и тумачења процеса и продуката ликовног стваралаштва деце и младих.

Повезаност *антропологије* и методике ликовног васпитања и образовања огледа се у оним теоријама које уважавају личност младог човека и штите његово право да бира сопствени ликовни израз. Антропологија, као наука о човеку и његовој суштини, бави се физичким и расним карактеристикама људске врсте, њеним културно-историјским, географским и срединским особинама и односима, као и развојем људског друштва. Антропологија је врло занимљива за педагогију у целини, а посебно за културне теме у њој, што је повезује и са методиком ликовног васпитања и образовања. Антрополошка истраживања дају много података о томе како средина утиче на развој, да ли га подстиче или ограничава, што се огледа и у поступцима за ликовно васпитање младих. Нарочито *културна антропологија* може да помогне методици ликовног васпитања и образовања да сазна више о култури и њеном утицају на човека и његов развој. У том контексту васпитање може да се тумачи као начин преношења и асимилацију културе („акултурацију“), што је значајно за упознавање карактеристика културе одређене заједнице за онога ко се бави тим процесима и васпитава децу и младе.

Од посебног значаја за ликовну педагогију, односно методiku ликовног васпитања и образовања, јесте њен однос са *филозофијом* из које се издвојила у једном тренутку свога развоја. Оне имају много тога заједничког, јер се васпитни системи темеље на филозофским поставкама, а филозофски постулати налазе своју потврду, или остају непотврђени у педагошкој пракси. Од схватања човека, његовог положаја у свету, смисла живљења, етике и морала, естетике и логике зависи како ће се третирали смисао и циљеви ликовног васпитања и образовања, као и какву ће оно позицију заузимати у садржајима којима се младе генерације припремају за живот и рад.

Посебна повезаност постоји између *есетике* као филозофске дисциплине, која се бави појмом лепог, и методике ликовног васпитања и

образовања, која пружа подршку у истраживањима, анализирању и тумачењу, процеса и продуката ликовног стваралаштва деце и младих у оквиру ликовног васпитања и образовања.

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ КАО САДРЖАЈ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Када се говори о ликовној уметности, која подразумева *теорију обликовања* (теорија форме у свим ликовним подручјима), *историју уметности* и *ликовну кријлику* (естетско процењивање), *визуелне комуникације* и *интермедијалне уметности*, *технолојију ликовних материјала*, као и *ликовно-уметничку стваралачку праксу*, важно је указати на њену уску повезаност са методиком ликовног васпитања и образовања, јер ликовна уметност представља њен основни извор садржаја.

Језик уметности користи тактилне, визуелне и аудитивне знаке. Човек у комуникацији кроз стваралаштво другима саопштава свој доживљај и мисли, па самим тим ликовни језик представља комуникацију визуелним знацима као део језика уметности. Осим ликовног обликовања, део визуелне културе људи (као шири појам од ликовне културе) представља и способност доживљавања и естетског процењивања лепог у природи и творевинама уметности. Једно уметничко дело има различите аспекте који утичу на његово креирање и који су међусобно повезани и условљени: *друштвени (социјални)*, *психолошки*, *естетски* и *педагошки аспекти*.

Друштвени аспект уметности представља комуникативну улогу уметности као визуелног посредника између појединца и друштва. Ликовна уметност има друштвену функцију и нема свог смисла без друштва и људи. Ликовна уметност је делатност условљена друштвеним факторима, идеалима једног друштва као и карактеристикама ликовне уметности о времену у коме настаје, а својим идејама и иновацијама може да утиче на саме друштвене токове. Ликовно дело треба да носи универзалну поруку, да буде сведок времена у коме настаје, осликавајући своје доба, као и да промовише хуманистичке вредности.

Психолошки аспект уметности лежи у доживљају уметника и осим индивидуалних карактеристика уметника представља и његов однос према окружењу. Он уноси у дело своје мисли, став и емоције, ставља лични печат. Велика уметничка дела се поред осталог оглађају и у аутентичном и оригиналном ликовном изразу ликовног ствараоца са израженом индивидуалношћу и особинама личности аутора.

Естетски аспект представља степен креативности, употребу ликовних елемената и њихових односа, методологију обликовања ликовног дела (подразумева се избор једног метода, односно стилско јединство) и индивидуалне специфичности ликовног израза (не може се оценити као квалитет оно што је преузето у виду узора и начина изражавања).

Педагошки аспект представља васпитни и образовни карактер уметности који мора да буде у функцији развоја и еманципације личности, социјализације и развоја хуманистичких ставова, као и способности комуникације визуелним средствима.

Изучавање ликовне уметности самим тим подразумева обраду грађе коју чине садржаји преузети из теорије ликовне уметности, историје уметности и технологије ликовних материјала. Настава ликовне културе у школама представља процес усвајања ликовне и визуелне културе као и функцију васпитања личности. Развој ликовне културе је сталан процес који започиње већ у предшколско доба и траје целог живота. Бавећи се различитим ликовним активностима стичу се елементи ликовне културе, али томе доприносе и многе друге активности. Међу њима се нарочито истичу разне врсте практичног деловања и рада које ангажују техничка знања и стваралачке способности, рационалну и емоционалну сферу личности, тежњу да се направи нешто корисно али и лепо, дакле – све што потпомаже процес развоја ликовне културе, односно личности у целини.

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.